

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

дати відповідь слідчий, прокурор, слідчий суддя або суд при оцінці відомостей, які були зібрані внаслідок документування обстановки вчинення воєнних злочинів.

Список використаних джерел:

1. Постанова ККС ВС від 19.05.2021 року, справа № 204/4521/18.

Ключові слова: огляд місця події, документування воєнних злочинів, достовірність доказів.

Key words: inspection of the scene, documentation of war crimes, reliability of evidence.

КУЗНЕЦОВ ОЛЕКСАНДР МАКСИМОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності*

ОКРЕМІ ЧИННИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЛИ НА ФОРМУВАННЯ РІЗНИХ ТИПІВ (ФОРМ) КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Кримінальний процес пройшов значний розвиток до формування його сучасного типу. Нашою метою є виділення чинників, які впливали на трансформацію кримінального процесу, і на формування його окремих типів (форм). У кримінальній процесуальній доктрині виділяють наступні типи (форми) кримінального процесу: розшуковий (інквізиційний); змагальний; змішаний.

Вказані типи (форми) кримінального процесу мають власні характерні для них ознаки, які дозволяють якісно їх ідентифікувати один від одного. Вважається, що вказані типи (форми) є історичними, оскільки відображають у собі ті риси, що існували і були характерними для кримінального процесу у різних країнах в різний час їх існування. Однак, на нашу думку, вказані типи (форми) не обмежуються ретроспективою в оцінці окремих ознак кримінального процесу різних країн. Вони є актуальними на сьогоднішній день, і формують загальну типологію кримінального процесу.

Розшуковий (інквізиційний) тип (форма) кримінального процесу характеризується пріоритетом публічних засад над приватними, встановлення винного у вчиненні злочину, доведення його вини і винесення покарання – обов'язок держави в особі компетентних органів, а не приватної особи, яка постраждала від кримінального правопорушення. Історичними підставами для його формування стало значне посилення державної влади над усіма сферами соціуму, і формування всеохоплюючого державного інтересу. При цьому державний інтерес може бути абсолютно протилежним суспільному або індивідуальному інтересу (кріпосництво при абсолютизмі, розв'язування війн для популяризації владних еліт тощо). Важливою характеристикою для розшукового (інквізиційного) процесу є можливість поєднання в одній особі

або органі державного влади функцій суду, сторони обвинувачення, і захисту, що має наслідком відсутність змагальності, упередженість і формування ролі обвинуваченого як об'єкта кримінального судочинства, а не його учасника.

Чинниками, які впливали на формування розшукового (інквізиційного) типу (форми) кримінального процесу є: суспільно-політичні тенденції у світі, і в окремій країні (так у 30-х роках ХХ століття, незважаючи на демократичні тенденції у Європі, і на передові, в контексті демократії, Конституцію і кримінальне процесуальне законодавство – у СРСР діяли так звані трійки, а потім і двійки, які уособлювали в собі сторону обвинувачення, захисника і суду, і в загальному відображали найгіршу рису розшукового (інквізиційного) типу (форму) кримінального процесу, проводячи позасудові страти), наявність тоталітарного чи авторитарного політичного режиму (призводить до формування державної ідеї чи ідеології, які зазвичай не відповідають індивідуальним потребам осіб), соціальна нерівність населення і наявність привілейованих прошарків суспільства.

Наступний тип (форма) кримінального процесу – змагальний. Він характеризується явним домінуванням приватних засад над публічними. Якісними відмінностями від попереднього типу (форми) кримінального процесу є також поділ кримінальних процесуальних функцій обвинувачення і захисту з наданням їх максимально рівнозначних, (при цьому) не однакових процесуальних прав, функцію правосуддя виконує окремий суб'єкт, який є незалежним і самостійним при виконанні своїх обов'язків, і окрім виконання функції правосуддя реалізує суспільний запит на справедливість. Обов'язково тягар доказування покладається на сторону обвинувачення, а оцінка доказів здійснюється за внутрішнім переконанням суду. Відмова обвинувача від обвинувачення тягне за собою постановлення виправдувального вироку, можлива наявність суду присяжних, розгляд справи в суді гласний і відкритий.

Чинниками, які впливали на формування змагального типу (форми) кримінального процесу, на нашу думку є наступні: суспільно-політичні тенденції демократизації у світі, суспільно-політичні тенденції демократизації в окремих країнах, яким для конкуренції з іншими необхідно було створювати привабливі умови для міграції населення на свою територію і формувати ефективне державне управління, людиноцентрична побудова державної політики, наявність демократичного політичного правового режиму з відсутністю цензури у країні і можливість населення контролювати державні органи.

Змішаний процес характеризується поєднанням різних елементів, властивих іншим типам (формам) кримінального судочинства – розшукового (інквізиційного) і змагального. Серед можливих його особливостей можна виділити наступні: відсутність змагальності на досудовій стадії кримінального процесу, у зв'язку з чим вбачається обмеженість прав учасників процесу на стадії розслідування, можливе об'єднання окремих кримінальних процесуальних функцій в особі учасника кримінального судочинства (обвинувальний ухил у діяльності суду

тощо), гласність судового розгляду, його змагальність і безпосередність. Його формування пов'язане з тим, що два попередні типи (форми) кримінального процесу є «ідеальними» моделями кримінального процесу і зазвичай в доктринальному вигляді майже не зустрічаються. Саме тому у сучасних умовах сформовано абсолютна більшість типів (форм) кримінального процесу, які убирають в себе окремі їх елементи.

Отже, підсумовуючи вищезазначене, необхідно зауважити, що чинниками, які формують тип (форму) кримінального процесу є: суспільно-політичні тенденції у світі, і в окремій країні, вид політичного режиму, участь широких мас населення в управлінні державою (прямо або опосередковано), наявність або відсутність привілейованих верств населення в частині наявності широких прав і обмежених обов'язків.

Ключові слова: кримінальний процес, розшуковий (інквізиційний) процес, змагальний процес, змішаний процес.

Key words: criminal process, search (inquisitorial) process, adversarial process, mixed process

КУЗНЕЦОВА ЛЮДМИЛА ВАЛЕНТИНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності*

КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО: ОГЛЯД ДОСЛІДЖЕНЬ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

Розвиток кримінального процесуального права на кожному історичному етапі пов'язаний з реформуванням кримінального процесуального законодавства України. В процесі вивчення тематичного напрямку використано бібліографічний метод пошуку інформації для здійснення систематизації та узагальнення досліджень вчених. Джерелами дослідження галузі права зазвичай є законодавство та наукові праці вчених, які досліджують окремі тематичні напрями в межах галузі права, своїх інтересів та спеціалізації.

Серед вчених, які вивчали становлення кримінального процесуального права, включаючи історичний розвиток, можна назвати праці таких відомих науковців, як В. Т. Маляренко «Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів (2005), О. М. Дроздов «Джерела кримінально-процесуального права України» (2008), Б. Р. Стецюк «Процесуальне право в Україні: тисяча років історії (X ст. – 20-ті рр. XX ст.)» (2013), І. Й. Бойко «Історія правового регулювання цивільних, кримінальних та процесуальних відносин в Україні (IX–XX ст.)» (2014).

Слід звернути увагу, на те що теорія кримінального процесу вивчає систему, норми і окремі інститути кримінального процесуального

Журавльов Олександр Геннадійович Перелік галузевих засад кримінального процесу.	333
Клепівоський Володимир Геннадійович Специфіка документування місця події в умовах воєнного стану.	335
Кузнецов Олександр Максимович Окремі чинники, які впливали на формування різних типів (форм) кримінального процесу.	337
Кузнецова Людмила Валентинівна Кримінальне процесуальне право: огляд досліджень щодо визначення поняття.	339
Лукашук Каріна Русланівна Повідомлення про підозру як інститут кримінального процесуального права.	341
Мар'янова Світлана Сергіївна Щодо вдосконалення порядку постановлення та проголошення ухвал судом апеляційної інстанції.	344
Мельник Андрій Валерійович, Кіміліченко Христина Юріївна Щодо затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок.	347
Насінник Микола Миколайович Щодо певних процесуальних змін українського законодавства у частині доказів та доказування у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану.	350
Панайотов Євген Олександрович До проблеми правового регулювання забезпечення розумних строків під час досудового розслідування в умовах дії воєнного стану.	352
Понурко Тарас Андрійович Співпраця України з Міжнародним кримінальним судом: проблемні питання та перспективи удосконалення взаємодії.	356
Пришєдько Олександр Леонідович Декриміналізація кримінального правопорушення як підстава для закриття кримінального провадження.	359
Скоковська Яна Петрівна Визначення меж касаційного розгляду з огляду на положення КПК України та судову практику.	361
Сліпенюк Тетяна Михайлівна Зловживання процесуальними повноваженнями щодо всебічного, повного та об'єктивного встановлення обставин кримінального провадження.	365
Торжинська Тетяна Вікторівна Загальні характеристики підстав перегляду рішень за нововиявленими або виключними обставинами.	368